

Množení *in vitro*

Mikropropagace

Definice mikropropagace

- Micropropagation is the true-to-type propagation of a selected genotype using *in vitro* culture techniques.
- Most often Micropropagation is also associated with mass production at a competitive price. [P.C. Debergh and R.H. Zimmerman/Eds./: Technology and Application]
- High yield plant production, grown in a nutrient rich gel under sterile lab conditions.

[R. Fenwick 2004]

Výhody množení *in vitro*

- malý rozměr řízku
- vysoký množitelský koeficient
- zkrácení množitelského cyklu
- možnost použití netradičních orgánů
- možnost načasování na určitý termín
- dobrý zdravotní stav (ozdravování)

Typy regeneračních procesů

(Němec 1905)

restituce = náhrada odňaté části - meristémy
(meriklonové množení)

reprodukce = regenerace z již existujících základů

regenerace de novo = odvozování přes kalus, v něm
diferenciace adventivních pupenů

viz schéma: Opatrný (1988)

Apikální stonkový meristém

listová primordia

izolovaný „meristém“

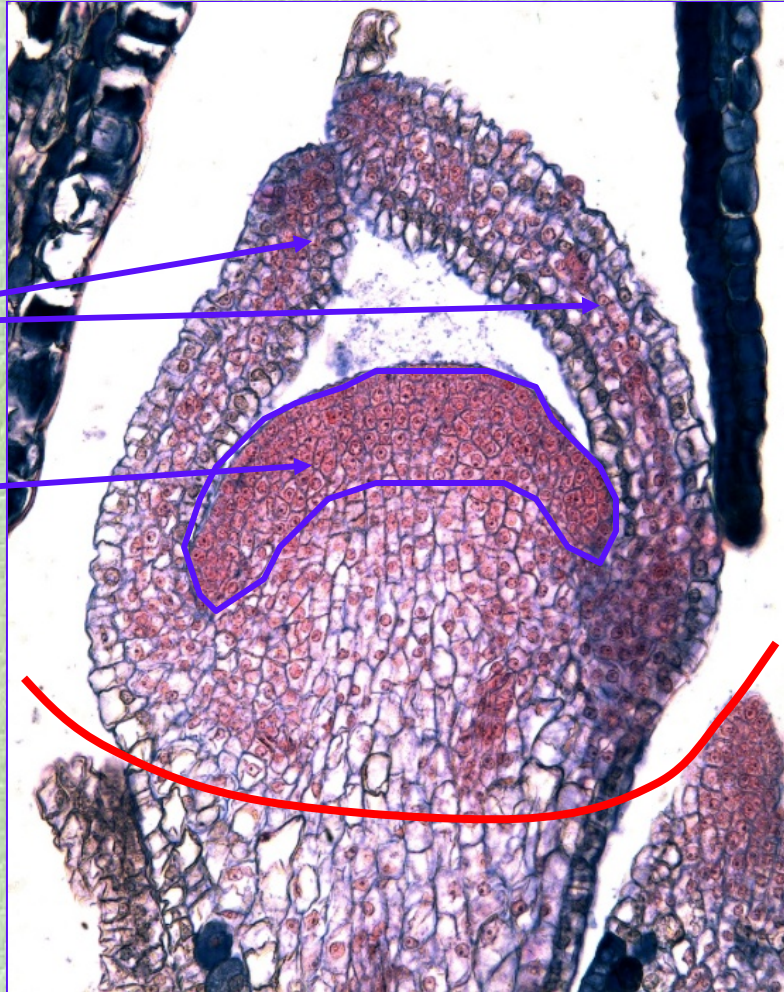
vlastní meristém

Apex stonku *Begonia rex*

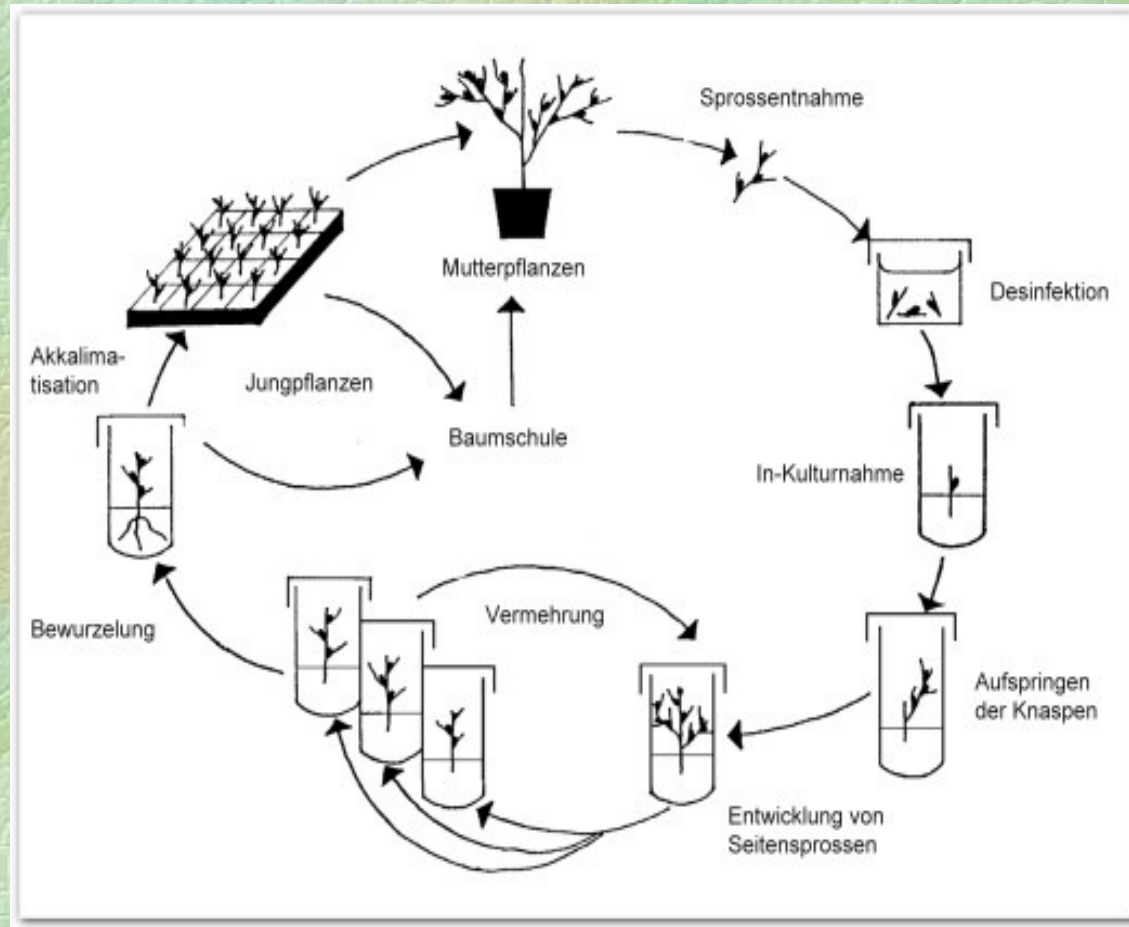
listová primordia

apikální meristém

izolovaný „meristém“

Reprodukcce

Mikropropagace z axilárních meristémů

Mikropropagace, klonování rostlin *in vitro*

<http://www.kitchenculturekit.com/africanviolet.htm>

<http://www.jmu.edu/biology/biofac/facfro/cloning/cloning.htm>

<http://aggie-horticulture.tamu.edu/tisscult/microprop/microprop.html>

<http://www.micropropagation-services.co.uk/>

okrasné dřeviny - rododendrony

<http://www.janholub.cz>

masožravé rostliny

<http://www.darwiniana.cz> - vydává pro členy časopis Trifid

<http://bestcarnivorousplants.com/dionaea/>

kapradiny

www.phytotechlab.com/pdf/FernMicropropagation.pdf

Stadia mikropropagace *in vitro*

Murashige (1974)

Debergh et Maene (1981)

0. příprava explantátu - ovlivnění mateřské rostliny

I. iniciace

II. propagace (množení)

II.a elongace (prodlužování) prýtů

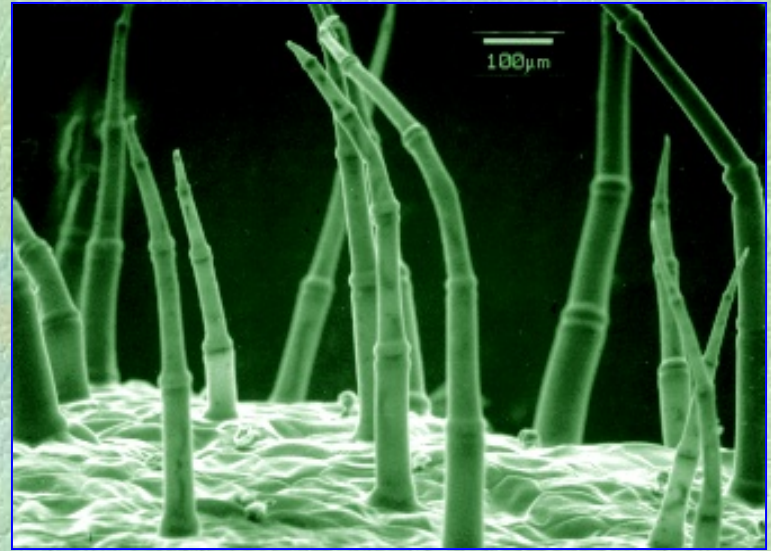
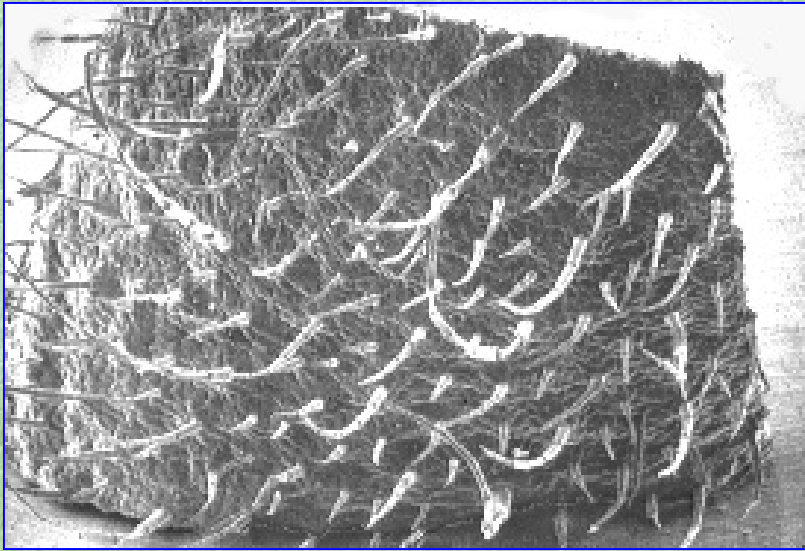
III. zakořeňování

Převádění *ex vitro* do nesterilních podmínek

aklimatizace na nesterilní podmínky (nižší vzdušnou vlhkost, větší kolísání teplot, normální osvětlení)

Stadia mikropropagace *Saintpaulia ionantha* Wendl.

I.

II.

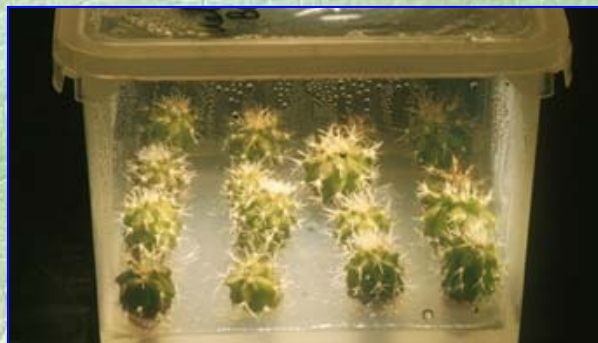

III.

Mikropropagace

sukulenty

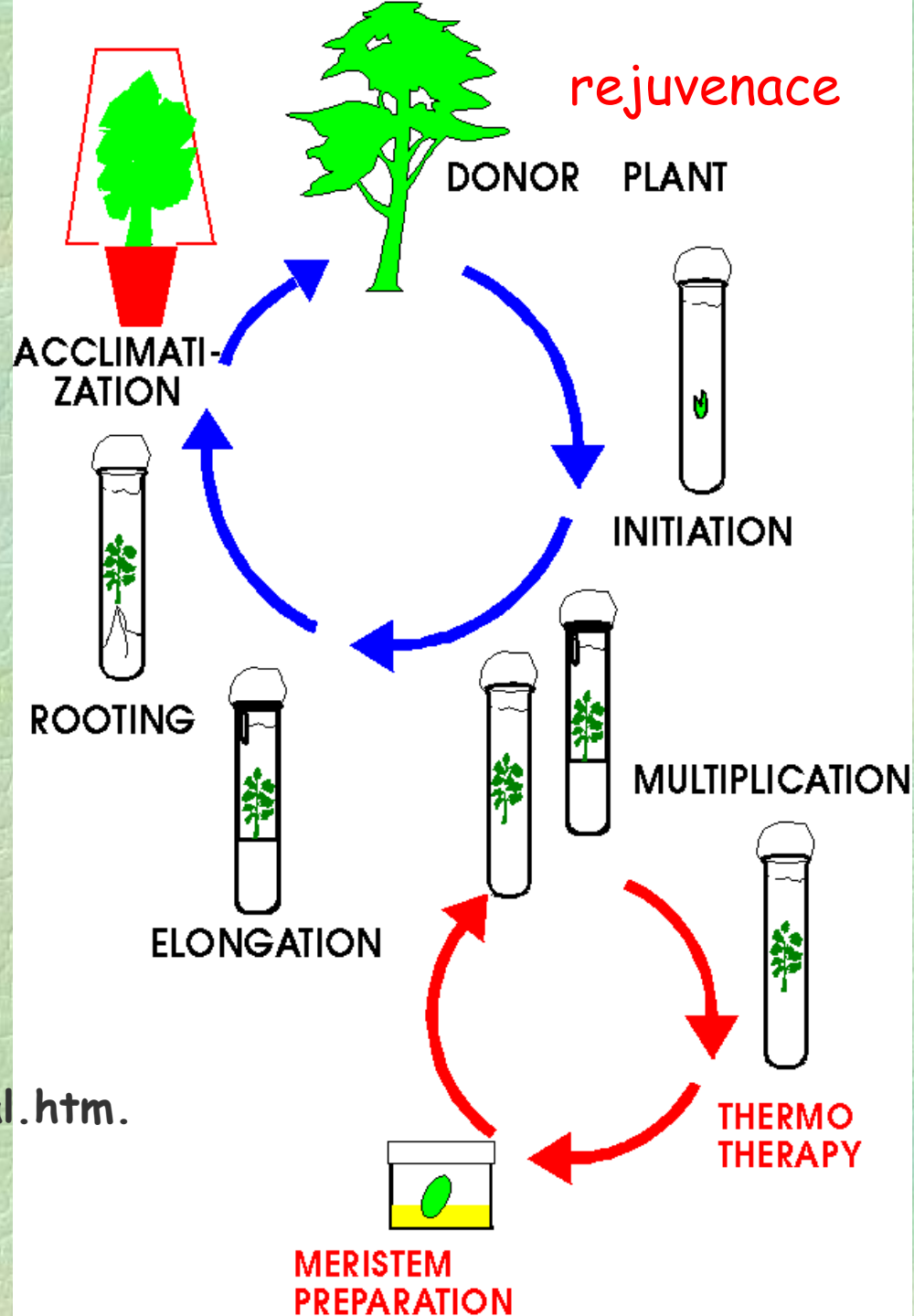
Drosera capillaris

Dionaea muscipula

masožravé rostliny

Různé fáze mikropropagace dřevin

www.boku.ac.at/iam/poster/revital.htm

Termoterapie a meristémové kultury

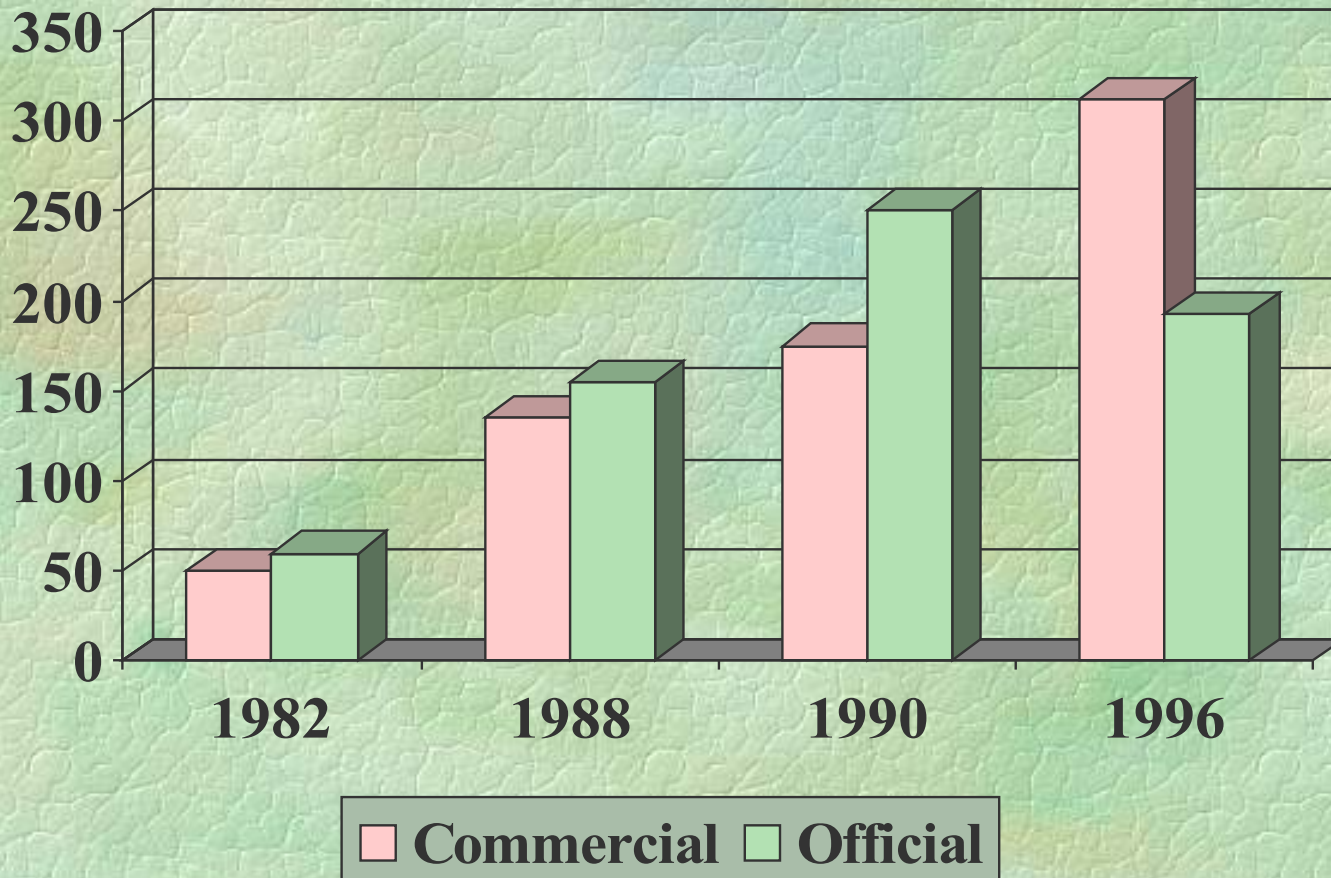
Kombinace *in vitro* termoterapie a meristémové kultury - nejúčinnější metoda eliminace virů. Aktivně rostoucí rostlinný materiál je umístěn do termoterapeutické komory.

Expozice 3 týdny nebo déle, fotoperioda 16 h 38°C, 8 h tma 36°C. Teplota a doba expozice jsou limitovány tolerancí rostliny (závisí na druhu a varietě).

The European Plant Tissue Culture Industry

COST meeting 1992, COST 822

Numbers of laboratories

The European Plant Tissue Culture Industry

COST 87, COST 822

Country	Official		Commercial	
	1992	1996	1992	1996
Austria	6	5	0	1
Belgium	22	22	11	14
Denmark	6	8	6	8
Czech Rep.	18	18	2	3
Finland	21	13	6	8
France	33	18	0	12
Germany	28	40	25	31
Netherlands	19	9	35	36
Poland		24		7
Slovakia	9	7	3	4
Sweden	3	3	4	3
U.K.	36	31	7	18

Rostlinné taxony v komerčních laboratořích

COST meeting 1992, Dijon

Rod	Počet laboratoří
<i>Prunus</i>	107
<i>Ficus</i>	82
<i>Philodendron</i>	56
<i>Spathiphyllum</i>	46
<i>Nephrolepis</i>	44
<i>Rosa</i>	41
<i>Syngonium</i>	37
<i>Malus</i>	35
<i>Orchidaceae</i>	31
<i>Solanum</i>	30
<i>Gerbera, Begonia, Fragaria</i>	26

Celkový počet rostlin produkovaných v komerčních laboratořích v Evropě (x1000)

COST meeting 1992, Dijon

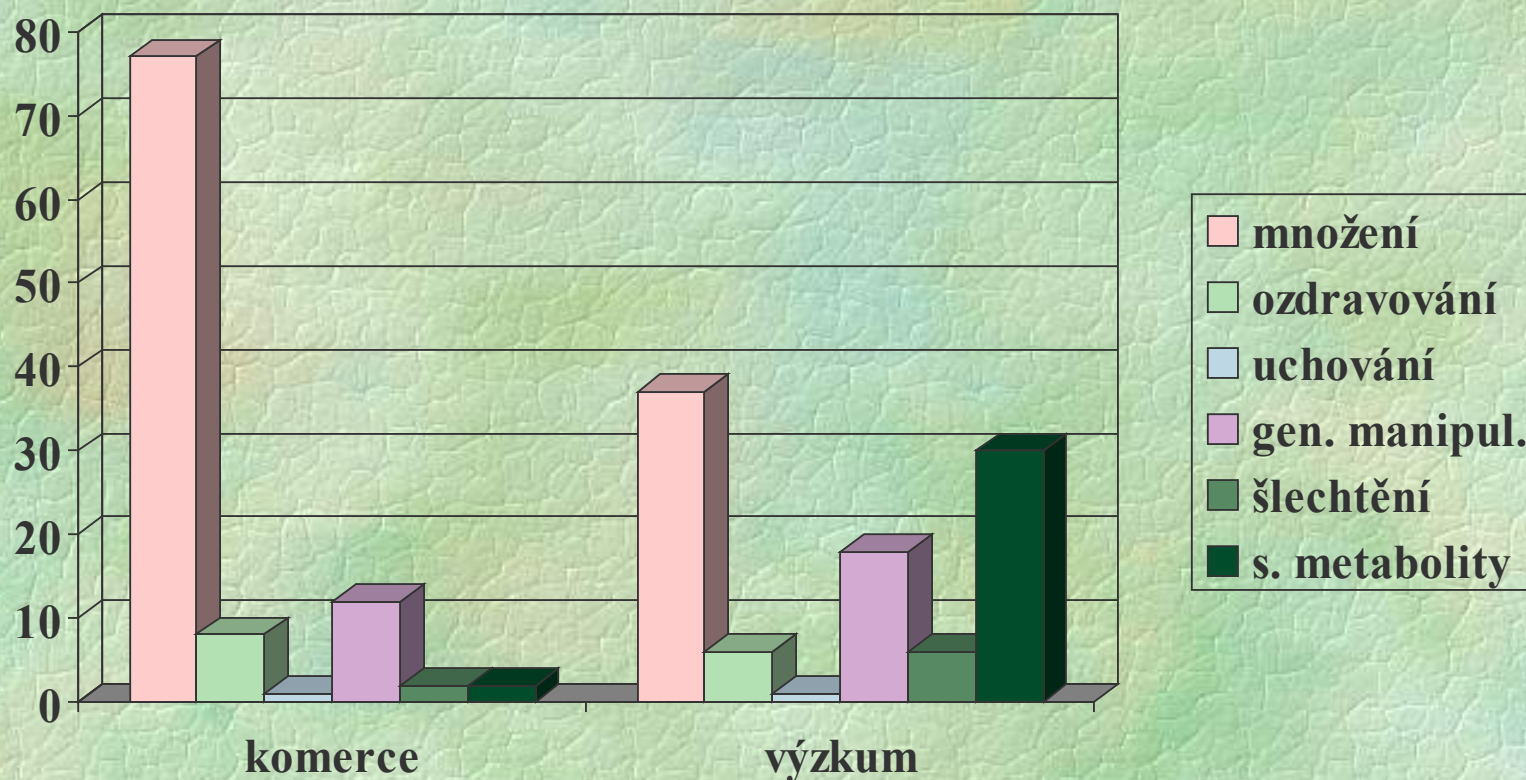
<i>Gerbera</i>	18 383	<i>Solanum tuber.</i>	2 817
<i>Nephrolepis</i>	14 517	<i>Orchidaceae</i>	2 162
<i>Prunus</i>	10 725	<i>Citrus</i>	2 061
<i>Spathiphyllum</i>	9 827	<i>Actinidia</i>	1 112
<i>Lilium</i>	7 112	<i>Betula</i>	842
<i>Fragaria</i>	7 040	<i>Nicotiana</i>	704
<i>Ficus</i>	7 002	<i>Platyserium</i>	700
<i>Saintpaulia</i>	5 696	<i>Diffenbachia</i>	82

Rostlinné taxony ve výzkum. laboratořích

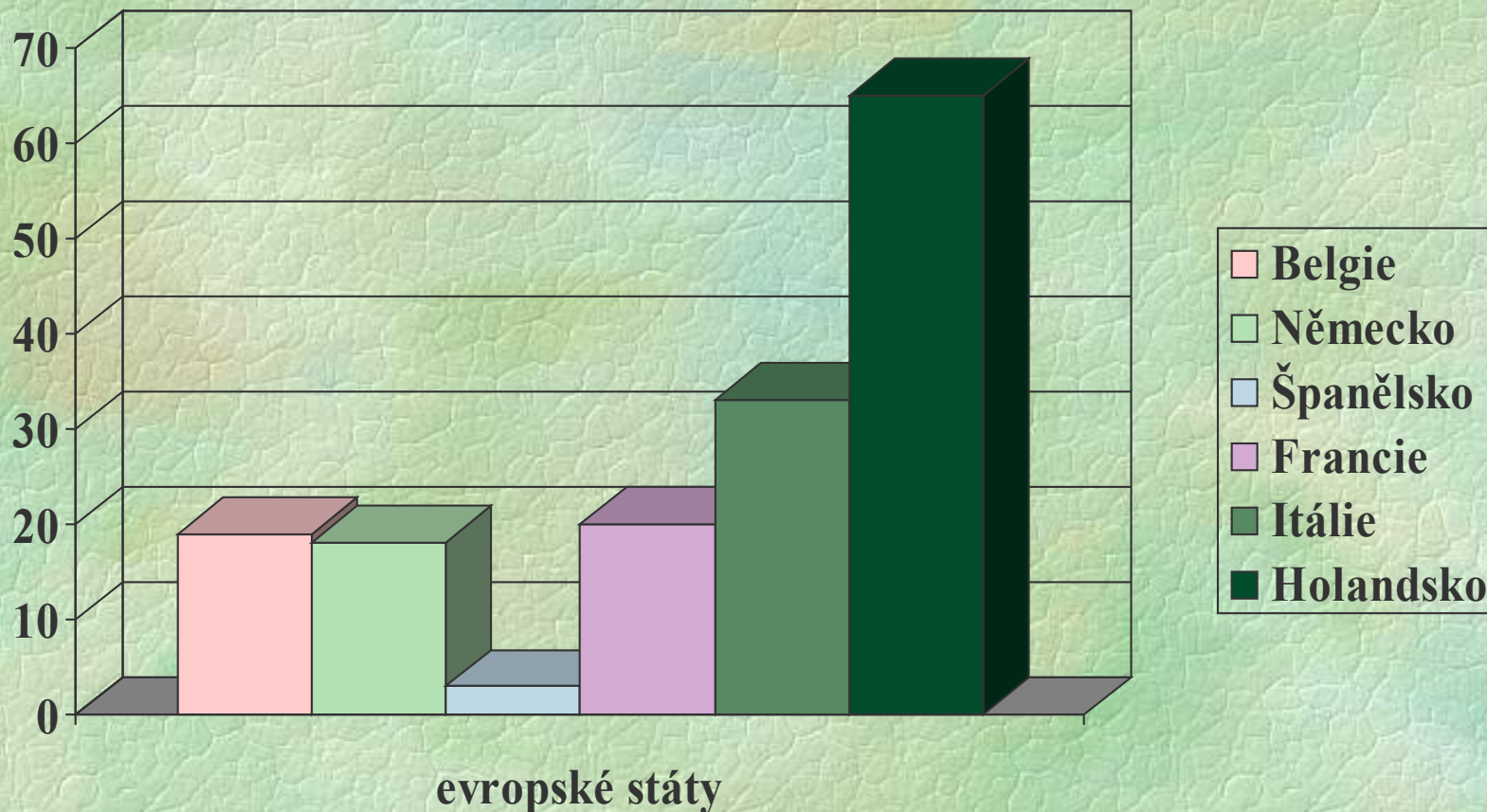
COST meeting 1992, Dijon

Rod	Počet laboratoří
<i>Prunus</i>	78
<i>Solanum</i>	66
<i>Malus</i>	62
<i>Vitis</i>	42
<i>Brassica</i>	40
<i>Nicotiana</i>	39
<i>Betula</i>	37
<i>Rosa</i>	35
<i>Quercus</i>	32
<i>Fragaria</i>	25
<i>Orchidaceae</i>	13

Hlavní zájmy evropských laboratoří *in vitro* COST meeting 1992, Dijon

Produkce rostlin *in vitro* podle zemí (miliony ks.) COST meeting 1992, Dijon

I. stadium: Iniciace mikropropagace

1. výběr materiálu:

zdravotní stav matečných rostlin

ontogenetické stáří (rejuvenilizace)

vliv genotypu

2. desinfekce

3. výběr typu explantátu

4. přítomnost **cytokininu a auxinu** v médiu

II. Stadium mikropropagace: propagace

médium se **sníženou koncentrací regulátorů**
nebo bez nich, možný přídavek giberelinů

Opakované rozdělování vzniklých prýtů **není**
neomezené: většinou 10 - 15 pasáží

pak je nutné nové založení kultury

možné problémy:

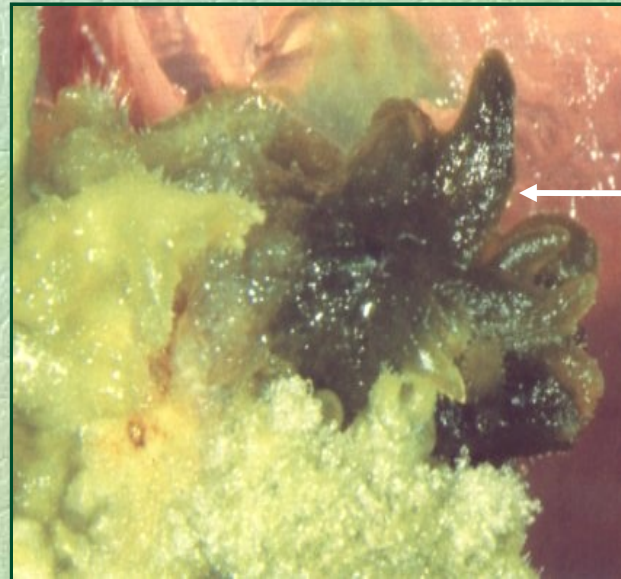
habituace

vitifikace

II. stadium mikropropagace

mikropropagace tořivky
Streptocarpus

adventivní
prýty

mikropropagace melounu
Cucumis melo L.

III. Stadium mikropropagace: zakořeňování

- snížení koncentrace minerálních solí
- možná **indukce auxinem** (**pulsní** - vysokou koncentrací nebo **dlouhodobější** působení nízkou koncentrací)
- pro tvorbu funkčních kořenů = vhodnější tekuté médium
- absence mykorhizy inokulace kulturami hub

Mikropropagace - stadium III. zakořeňování

mikropropagace *Lilium*

mikropropagace
Malus

Aklimatizace

nedostatečně vyvinutá kutikula (vosky)

nefunkční stomata

kořeny vyvinuté *in vitro* odumírají

Snižování relativní vlhkosti *in vitro* - „bottom cooling“

Zvyšování vlhkosti - tunely nebo mlžení

Zabránění infekci po převodu:

pečlivé odstranění zbytků agaru

desinfekce substrátu - Previcur-N (0,15-0,25%)

Aklimatizace *Saintpaulia ionantha* Wendl.

skleněné akvárium

regenerované rostliny

Aklimatizace

sadbovače s nezakořeněnými
mikrořízky přeneseny do mlžné
komory ve skleníku

vyvíječ mlhy

<http://instruct1.cit.cornell.edu/courses/hort400/raspberry/stageIV.html>

Příklady kultivarů

Streptocarpus - tořivka

Str-1

Str-2

Nevýhody množení *in vitro*

- možnost nežádoucího zvětšení variability (tzv. somaklonální variabilita)
- nebezpečí genetické degradace
- protokoly nejsou optimalizované pro všechny druhy
- problémy s vitrifikací a habituací
- pracnost a energetická náročnost - cena

Habituace = forma zkušenosti, která vede k vymizení reakce živočicha nebo rostliny na neškodný, dlouho opakovaný podnět nebo skupinu podnětů = snížení odpovědi

Vitrifikace („hyperhydricity“)

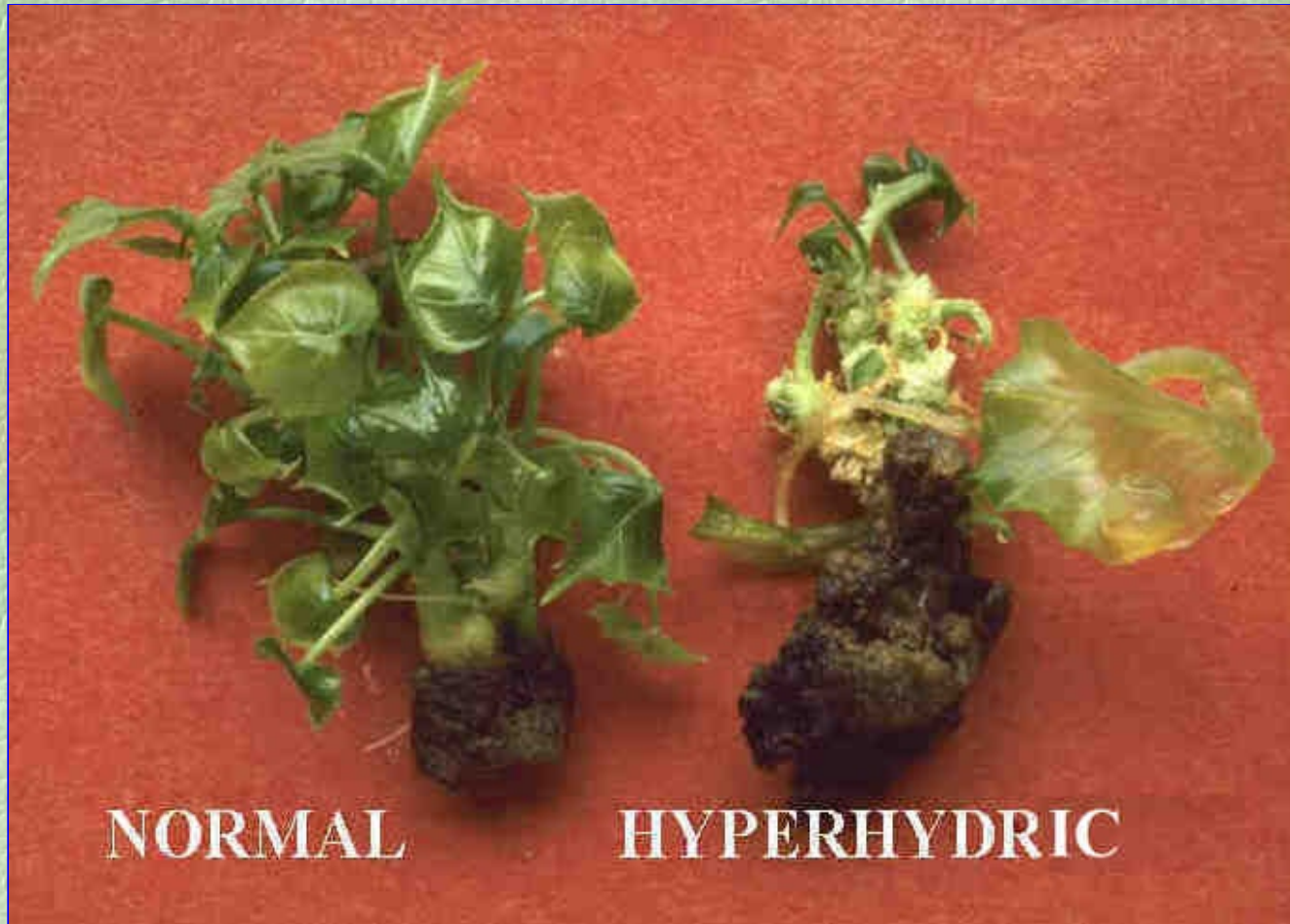
Symptomy vitrifikace nemusí být vždy viditelné pouhým okem. Viditelné příznaky se mohou objevit u citlivějších taxonů nebo v případě nepříznivějších podmínek.

Příklady nepříznivých podmínek:

- příliš vysoká koncentrace cytokininu
- vysoká kapacita retence vody
- příliš těsně uzavřené kultivační nádoby
- příliš nízká koncentrace gelujících látek (agar)

Příklad jasných vizuálních symptomů vitrifikace
u *Oreopanax nymphaefolia*

Znaky vitrifikace

morfologické

1. kratší internodia
2. tvorba růžic
3. průhledné, křehké, zkroucené listy
4. abnormální barva
5. slepené jehlice u konifer

anatomické

1. velké interceluláry
2. hypolignifikace
3. redukovaný vývoj cévního systému
4. defektní epidermis
5. změněné ukládání vosků
6. snížená funkce průduchů

biochemické

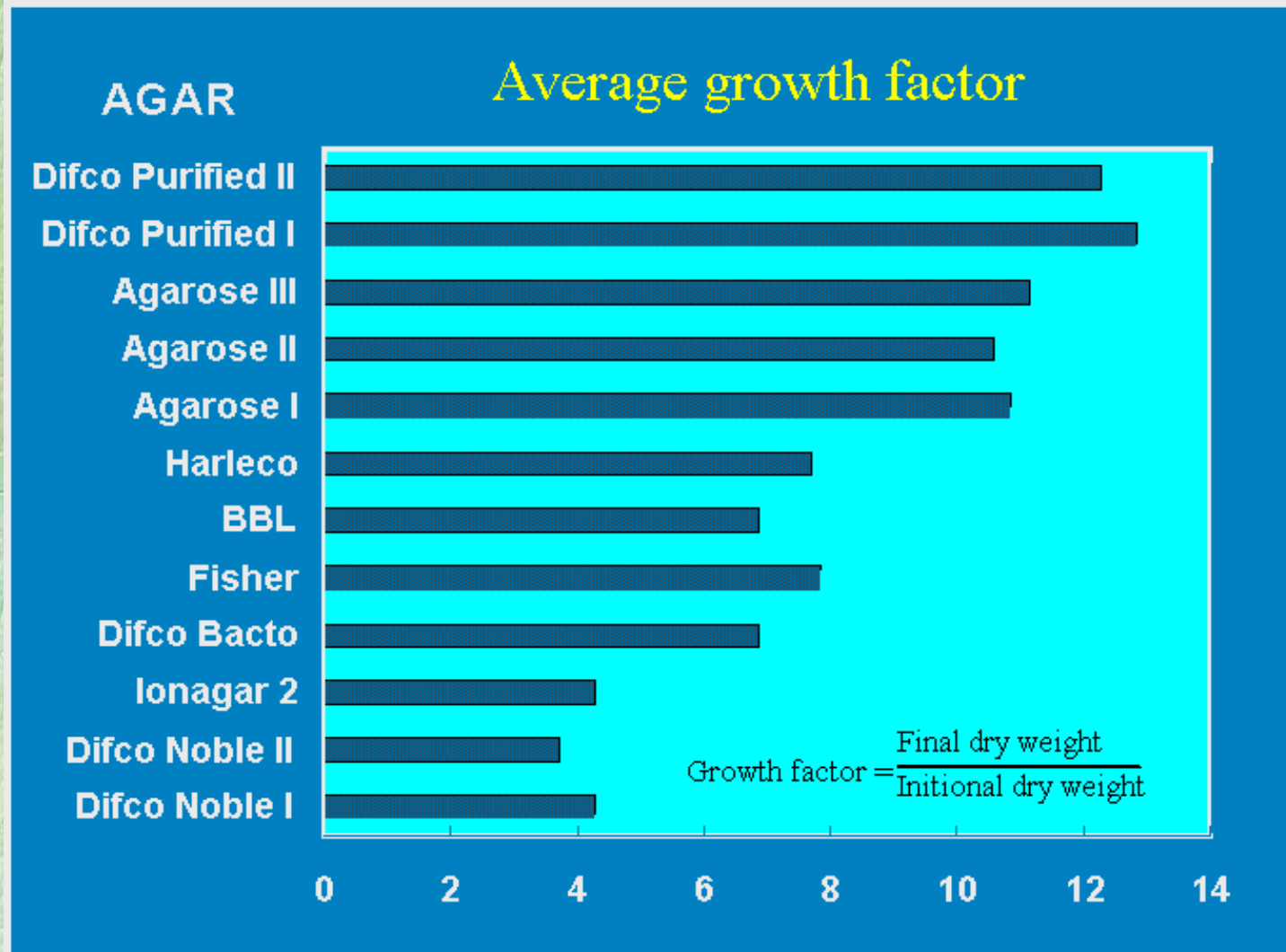
žádné
obecné
závěry

Srovnání atmosféry ve skleníku a kultivační nádobě

složka	skleník	kultivační nádobá
O_2	22 %	až 4 %
N_2	77 %	až 87 %
CO_2	365 - 1000 ppm	až 20 %
vodní pára	60-85 %	± 100 %
etylén	5 ppb - 100 ppb	větší než 2 ppm

Vliv různých druhů agaru na růst apikálních prýtů *Picea abies*

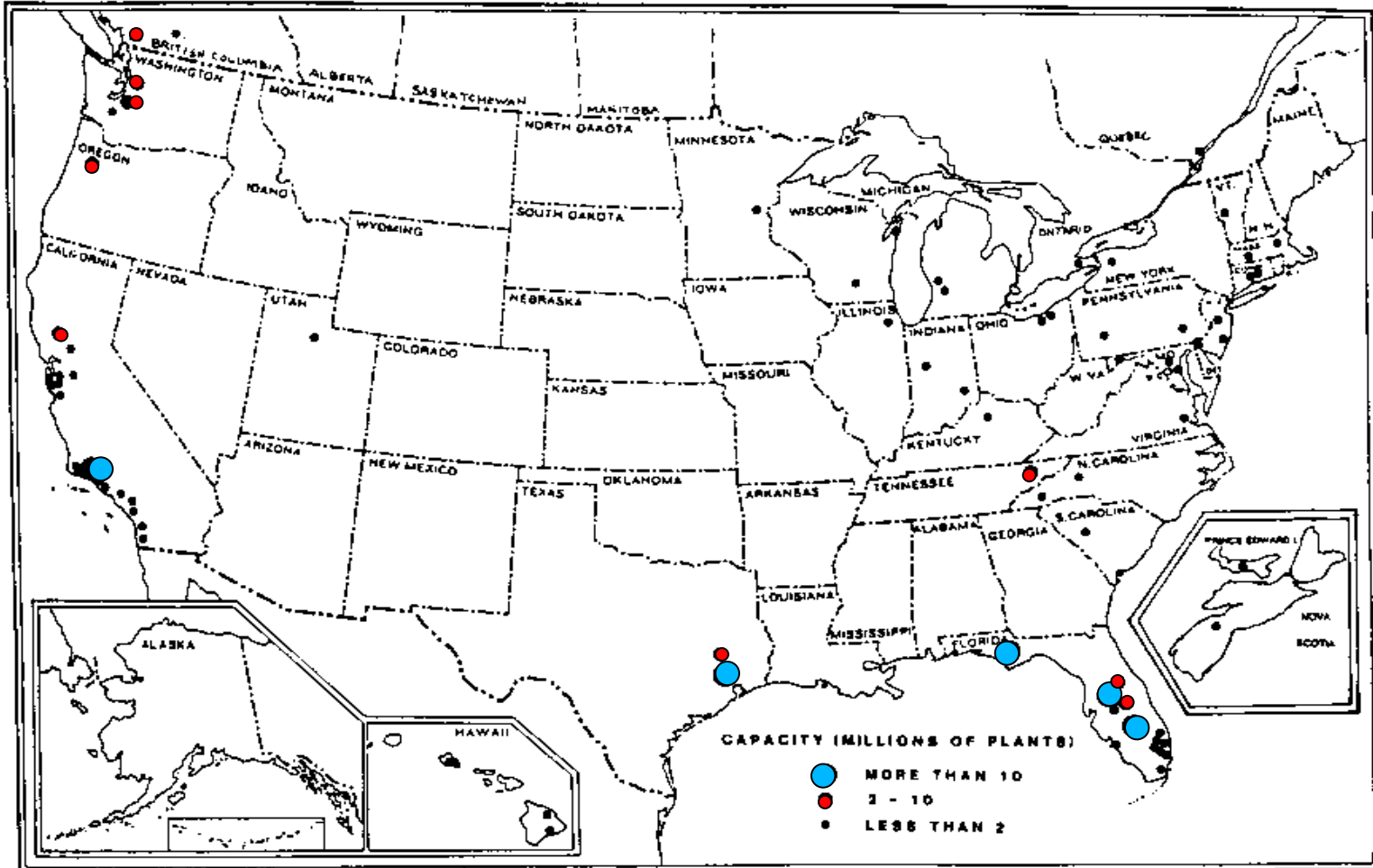
(koncentrace agaru 1%) (Romberger and Tabor, 1971)

komerční laboratoře

Komerční laboratoře v USA

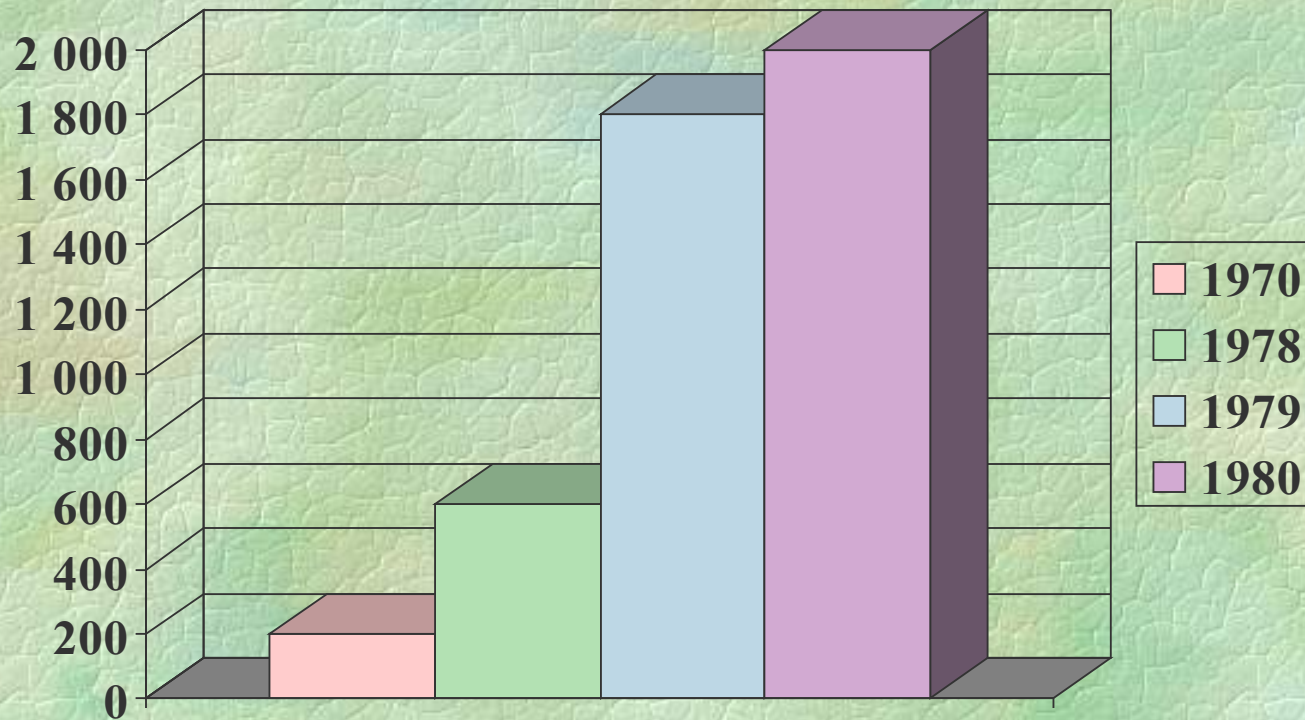

Komerční laboratoře ve vybraných zemích Asie (1988)

Země	Počet laboratoří	Produkce (v mil.)
Bhútán	1	0,1 - 0,2
Indie	4	4 - 5
Indonésie	8	3 - 6
Japonsko	30	10
Korea	10	3
Malajsie	8	6 - 8
Nepál	1	0,1 - 0,5
Filipíny	2	0,5 - 1,0
Singapur	4	3 - 4
Srí Lanka	1	2 - 4
Thajsko	18	35
Celkem	105	65 - 86

Produkcje sazenic *in vitro* (x 1000)

Firma Miyoshi (Japonsko)

Hlavní skupiny rostlin produkované *in vitro* v Asii (1987 - 88)

Druh	Počet v mil.	%	Prognóza
Ozdobné listem	7	9	mírný nárůst
Orchideje	44	60	stagnace
Tropické květy	0	0	mírný nárůst
Květy mírného pásma	13	17	mírný nárůst
Ovoce	5	8	výrazný nárůst
Koření	1	1	mírný nárůst
Plodiny plantáží	4	5	mírný nárůst
Lesnictví	0	0	střední nárůst
Celkem	74	100	

Komerční laboratoře - Evropa

Produkce rostlin *in vitro* (mil.) kategorie

Hrnkové rostliny (92,3)

1. Nizozemí (26,7)
2. Francie (22,6)
3. Belgie (16,6)

Alocasia sanderiana var. *nobilis* pochází z Filipín, kde je údajně vyhubená nebo velmi vzácná

Řezané květy (37,8)

1. Nizozemí (18,2)
2. Francie (10,1)
3. Itálie (4,9)

Malus

Ovocné stromy (19,4)

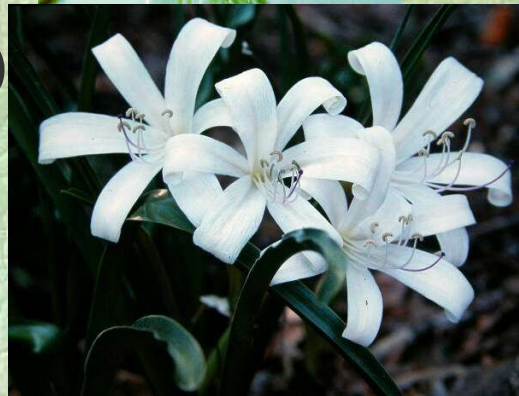
1. Itálie (14,6)
2. Španělsko (1,9)
3. Francie (1,7)

Calathea

Okrasné cibuloviny (13,2)

1. Nizozemí (13,0)
2. Itálie (0,2)
3. Finsko (0,01)

Crinum lugardiae

Klonální množení rostlin - řezané květy

Agro Brno - Tuřany
licenční množení gerber (*Gerbera jamesonii*)

Produkce rostlin *in vitro* (mil.) kategorie

- **Drobné ovoce (9,4)**
  1. Německo (3,4)
  2. Finsko (1,2)
  3. Francie (1,0)
- **Orchideje (5,3)**
  1. Nizozemí (2,4)
  2. Německo (1,9)
  3. Francie (0,5)
- **Ozdobné keře (3,9)**
  1. Belgie (2,6)
  2. Německo (0,4)
  3. Francie (0,3)

<http://www.janholub.cz/my.html>

Rododendrony
Azalky
Hosta
Kalmia

Produkce rostlin *in vitro* (mil.) kategorie

Zahradní trvalky (3,0)

1. Francie (2,2)
2. Belgie (0,5)
3. Nizozemí (0,1)

Zemědělské plodiny (2,4)

1. Belgie (0,5)
2. Nizozemí (0,4)
3. Španělsko (0,4)

Zelenina (1,4)

1. Itálie (0,7)
2. Francie (0,5)
3. Nizozemí (0,1)

Lesnictví (1,3)

1. Francie (0,6)
2. Finsko (0,5)
3. Německo (0,2)

Echinacea purpurea
'Lilliput' PPAF PVR

Hosta 'Lacy Belle'

mikropropagovaná
břıza

Statistika FloraCulture Int.2004 (mil.EUR)

Celkové tržby za **prodané okrasné rostliny** dosáhly
v Evropě **9 996 milionů EURO**

Holandsko	3 542	Rakousko	240
Itálie	1 826	Polsko	186
Německo	1 174	Maďarsko	95
Španělsko	345	Česko	43

USA a Kanada	5 861
Japonsko	3 147
Jižní Amerika	1 180
Korea	568
Austrálie	335

Statistika FloraCulture Int.2004

- prodej množitelského materiálu: + 5%
- jednoleté okrasné 56,2%
- pereny +17,3%
- hrnkové +12,5%
- řezané květiny + 1,8%
- řezaná zeleň +0,02%

Dutch Wholesale Board Statistika 2004

Holandský export okrasných rostlin do nových zemí EU se zvýšil o 8%; maďarský export o 19,4% a polský o 10%.

Česká republika je

- cílovou zemí pro polské **hrnkové rostliny** a sadbu jednoletých okrasných rostlin;
- **řezané květiny** přes holandské obchodní firmy dováženy z Kolumbie, Equadoru, Itálie a Holandska.